

ROZANA VOJVODA
kustosica u Umjetničkoj galeriji
Dubrovnik

**DALMATIAN ILLUMINATED
MANUSCRIPTS WRITTEN IN BENEVENTAN
SCRIPT AND BENEDICTINE SCRIPTORIA IN
ZADAR, DUBROVNIK AND TROGIR**
(Dalmatinski iluminirani rukopisi pisani
beneventanom i beneditinski skriptoriji
u Zadru, Dubrovniku i Trogiru)

PhD dissertation / doktorska disertacija
Disertacija je obranjena 09.06. 2011. na
Central European University u Budimpešti.

Supervisor / Mentor: dr.sc. Béla Zsolt Szakács

External readers / "Vanjski čitači"
-osvrta na disertaciju, pitanja za obranu,
prijedlog ocjene

**dr.sc. Neven Budak (Odsjek za povijest,
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu)**
**dr.sc. Richard Francis Gyug (Odsjek za
povijest, Centar za srednjovjekovne studije,
Fordham University, New York)**

Examination Committee / Povjerenstvo:
Chair / Predsjednik:

dr.sc. László Kontler
(Odsjek za povijest – CEU)

Members / Članovi:

**dr.sc. Anna Boretzky (istraživačica na
projektu Res Libraria Hungariae; Mađarska
akademija znanosti i Nacionalna biblioteka
Széchényi u Budimpešti)**

**dr.sc. Gerhard Jaritz (Odsjek za
srednjovjekovne studije – CEU)**

**dr.sc. Béla Zsolt Szakács (Odsjek za
srednjovjekovne studije – CEU)**

**dr.sc. Katalin Szende (Odsjek za
srednjovjekovne studije – CEU)**

**dr.sc. Tünde Wehli (Institut za povijest
umjetnosti Mađarske akademije znanosti)**

SAŽETAK

Disertacija je interdisciplinarna studija (povijest umjetnosti, paleografija) dalmatinskih rukopisa i fragmenata pisanih beneventanom koji se čuvaju ili su porijeklom iz Zadra, Dubrovnik i Trogira. Osim uvodnog, zaključnog i analitičkih poglavlja, sadrži listu svih beneventanskih rukopisa i fragmenata koji se čuvaju ili su porijeklom iz Dalmacije, te opsežni katalog dalmatinskih rukopisa i fragmenata koji se razmatraju u dizertaciji.

U dijelu koji se bavi analizom zadarskih rukopisa iz kasnog jedanaestog stoljeća koji se čuvaju u kolekcijama izvan Hrvatske, a po stilskim značajkama oslika tvore homogenu grupu (Oxford: Bodleian library; MS. Canon. Liturg. 277, MS. Canon. Bibl. Lat. 61, Budimpešta: Mađarska akademija znanosti, K. 394) glavni je naglasak na stvaranju precizne tipologije slikanih inicijala i prijenosu njihovih prototipova iz Montecassina i Apulije, posredstvom benediktinaca. Komparacije s velikim brojem montekasinskih i apulijskih rukopisa pokazuju da, usprkos jasno izraženoj vezi s apulijskom produkcijom sredine jedanaestog i kasnog jedanaestog/ranog dvanaestog stoljeća, najstariji zadarski rukopis posjeduje veliki broj prototipova montekasinskog porijekla iz desetog i ranog jedanaestog stoljeća, a u najmlađem rukopisu dolazi i do kopiranja starijih zadarskih rukopisa odnosno do stvaranja "lokalnih prototipova". Utvrđuju se kontinuitet i lokalne posebnosti skriptorija samostana Sv. Krševana u Zadru.

U dijelu koji se bavi beneventanom u Dubrovniku, koji u svojim zbirkama čuva najveći broj beneventanskih fragmenata u Dalmaciji (uz manji broj onih koji posjeduju inicijale), naglasak je na praćenju evolucije beneventanskog pisma od okrugle beneventane koja se koristila u kasnom jedanaestom stoljeću do uglate varijante trinaestog stoljeća. Daju se argumenti za postojanje benediktinskog skriptorija u samostanu Sv. Marije na Lokrumu, a kao ključan argument za postojanje beneventanske pismenosti uzima se grupa tzv. "lokrumskih falsifikata" pisanih beneventanom koje se paleografski analiziraju i datiraju s nekim izmjenama u odnosu na stariju literaturu.

U poglavlju koje se bavi oslikanim rukopisima pisanim beneventanom iz trinaestog stoljeća koji

se čuvaju u Trogiru, iznosi se teza da je konzervativnost vidljiva u značajkama iluminacije, pismu i samom izboru liturgijske knjige (evanđelistar, epistolar) namjerna i deklarativna da bi upućivala na bogatu benediktinsku tradiciju.

Usporedba sa suvremenim materijalom sličnih konzervativnih značajki dopunjuje iznesenu tezu. x